

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 20 เมษายน 2543

สงครามระหว่างกระทรวงการคลัง กับธนาคารแห่งประเทศไทย

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

สงครามที่ไม่ประกาศระหว่างกระทรวงการคลังกับธนาคารแห่งประเทศไทยปะทุขึ้นแล้ว แม้ทั้งสองฝ่ายจะได้ประกาศสงคราม แต่ประพฤติกรรมของหน่วยงานทั้งสองบ่งบอกอย่างชัดเจนว่า พร้อมที่จะ ‘ห้าห้า’ กันจนถึงที่สุด เหตุแห่งสงครามมีอยู่อย่างน้อย 2 ด้าน ด้านหนึ่งเกิดจากความขัดแย้งในการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเป็นอิสระโดยนิตินัย (*de jure independence*) เพิ่มขึ้น และประเด็นการรวมบัญชีทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย อีกด้านหนึ่งเกิดจากอาการ ‘ศรัทธาไม่กินกัน’ หรืออีกนัยหนึ่งความขัดแย้งด้านบุคลิกภาพระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกับผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยที่เหตุปัจจัยประการหลังอาจมีความสำคัญมากกว่า เหตุปัจจัยประการแรกในการก่อเหตุสงครามระหว่างหน่วยงานทั้งสอง เพียงแต่ไม่เป็นที่รับรู้ของสาธารณชนเท่านั้น

เมื่อนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ และรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ‘บีบ’ ให้นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2540 นั้น ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์คงคิดเอาเองว่า การสรรหาผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นเรื่องง่าย หาได้ตระหนักว่า ตำแหน่งดังกล่าวเป็นตำแหน่ง ‘หมาเฝ้า’ ตั้งแต่ครั้งที่นายวิจิตร สุพินิจ ถูก ‘บีบ’ ให้ลาออกในเดือนกรกฎาคม 2539 ในครั้งนั้น ใครต่อใครที่อยู่ในข่ายได้รับพิจารณาให้ดำรงตำแหน่งนี้พากันปฏิเสธและเมินหน้าหนี รวมทั้ง ม.ร.ว. จตุมงคล โสณกุล ซึ่งมีผู้พยายาม ‘ดีด’ จากเก้าอี้ปลัดกระทรวงการคลังไปสู่วังบางขุนพรหมด้วย ในเวลานั้น สถานะทางสังคมของธนาคารแห่งประเทศไทยตกต่ำเป็นอันมาก และตกต่ำอย่างถึงที่สุดเมื่อเกิดวิกฤติการณ์การเงินเดือนกรกฎาคม 2540

การ ‘บีบ’ ให้นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นับเป็น ‘ผลงาน’ ชิ้นแรกของนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ทั้งนี้มีเหตุผลน่าเชื่อว่า ‘ผลงาน’ ชิ้นนี้เกิดจากเหตุศรัทธาไม่กินกันเป็นสำคัญ แต่เหตุผลที่ทราบกันโดยทั่วไปก็คือ นาย

ชัยวัฒน์มีส่วนพัวพันกับการกำหนดนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน อันนำมาซึ่งวิกฤติการณ์เงินบาท เดือนกรกฎาคม 2540

เมื่อ ม.ร.ว. จตุมงคล โสณกุลตอบรับตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2540 สังคมไทยรับทราบด้วยความประหลาดใจ เพราะเพียงปีเศษก่อนหน้านั้น ม.ร.ว. จตุมงคลเคย 'เมิน' แก้อี้ตัวนี้ แต่คราวนี้สถานการณ์แปรเปลี่ยนไป เนื่องจาก ม.ร.ว. จตุมงคลถูก 'ดีด' ออกจากตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง และสังคมเศรษฐกิจไทยกำลังประสบวิกฤติการณ์ที่ร้ายแรง ซึ่งต้องการผู้นำในการเยียวยาแก้ไข

เหตุใดรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์จึงเลือก ม.ร.ว. จตุมงคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย?

เหตุผลสำคัญประการแรกมาจากความจำกัดของบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม วิกฤติการณ์สถาบันการเงินทำให้ไม่มีตัวเลือกจากภาคเศรษฐกิจการเงิน วิกฤติการณ์เงินบาททำให้ไม่มีตัวเลือกจากธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถ จำนวนไม่น้อยเข้าร่วมทั้งรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา และรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะและตำแหน่งต่างๆ โดยที่รัฐบาลทั้งสองเป็น 'ปรปักษ์' ของพรรคประชาธิปัตย์ เหตุผลสำคัญประการที่สองเป็นเพราะ ม.ร.ว. จตุมงคลประกาศที่จะเล่นการเมืองหลังจากที่ถูกปลดออกจากตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง และประกาศอย่างไว้เดียงสาว่า จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. กรุงเทพมหานครในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ โดยหาได้ตระหนักว่า การเป็นตัวแทนพรรคหนึ่ง พรรคใดต้องผ่านกระบวนการคัดสรรทางการเมืองภายในพรรคนั้น

สาธารณชนต้อนรับข่าว ม.ร.ว. จตุมงคลดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในทางบวก ดูจะเดียวกับที่เคยต้อนรับนายชวน หลีกภัยและนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ก่อนหน้านั้น ม.ร.ว. จตุมงคลสร้างความผิดหวังแก่ประชาชนไม่มากเท่าชวน - ธารินทร์ ในประการสำคัญ ม.ร.ว. จตุมงคลพยายาม 'ปฏิรูป' ธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยการจัดองค์กรใหม่ (Reorganization) พร้อมทั้งแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเป็นอิสระมากขึ้น และมีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังแก้ไขกฎหมายสถาบันการเงินเพื่อให้มีอำนาจในการใช้เครื่องมือทางการเงินชัดเจนขึ้น (Instrument Assignment) แม้ว่าวงวิชาการและภาคเศรษฐกิจการเงินจะมีข้อวิพากษ์แนวทางเหล่านี้ แต่อย่างน้อยที่สุด ม.ร.ว. จตุมงคลได้แสดงความมุ่งมั่นในการปฏิรูปการบริหารนโยบายการเงิน ในขณะที่กระบวนการปฏิรูปการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค อันเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของชวน - ธารินทร์ยังมีได้เริ่มต้น หรืออย่างมากที่สุดยังไม่ปรากฏรูปร่าง ในแง่นี้ ม.ร.ว. จตุมงคลทำเต็มเหนี่ยวชวน - ธารินทร์

แต่การที่รองผู้ว่าการฯ ผู้ช่วยผู้ว่าการฯ และผู้อำนวยการฝ่ายที่ ม.ร.ว. จตุมงคล เลือกให้มาดำรงตำแหน่งด้วยตนเองต้องถูกดำเนินคดีในฐานะประพจน์มิชอบในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการเงินเอกชน ทำให้ ม.ร.ว.จตุมงคลเสียแต้มในสายตาสาธารณชน อย่างน้อยที่สุดแสดงให้เห็นว่า ม.ร.ว. จตุมงคลเลือกคนไม่เป็น หรือดูคนผิด

หากนายธารินทร์คิดว่า เมื่อตนเป็นผู้เลือก ม.ร.ว.จตุมงคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลังจะสามารถ ‘บังคับบัญชา’ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้โดยง่าย บัดนี้ นายธารินทร์คงตระหนักแล้วว่า ความคิดเช่นนี้ถูกต้องมากน้อยเพียงใด ม.ร.ว.จตุมงคลเป็น ‘เสรีชน’ เกินกว่าที่ใครจะบังคับบัญชาได้ อีกทั้งมีความเชื่อมั่นตนเองเกินกว่าระดับอันสมควร บางครั้งความเชื่อมั่นนั้นเกิดจากมิชฌาทีฐึ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความเชื่อมั่นอันเกิดจาก ‘ทฤษฎี’ ที่ผิด

ความขัดแย้งสำคัญแรกระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกับผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการบริหารธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงเทพเป็น ‘ของเล่น’ ของกระทรวงการคลังมาเป็นเวลาช้านาน แต่เมื่อธนาคารกรุงเทพมีปัญหาหนี้ไม่ก่อรายได้จำนวนมาก จนกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินต้องเข้าไปอุดหนุน กระทรวงการคลังต้องสูญเสียธนาคารกรุงเทพแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อกองทุนเพื่อการฟื้นฟูกลายเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ในอดีตกาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเคยกดดันสั่งการให้ธนาคารกรุงเทพทำอะไรก็ได้ บัดนี้คำสั่งเกือบไร้ประสิทธิผล เมื่อ ม.ร.ว.จตุมงคลแต่งตั้งนายมีชัย วีระไวทยะดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการธนาคารกรุงเทพ นายธารินทร์เริ่มเก็บอาการไม่อยู่ในประเด็นนี้ ภาคเศรษฐกิจการเงินและวงวิชาการมีความเห็นว่า ม.ร.ว.จตุมงคลเลือกคนผิด แต่กระทรวงการคลังก็ไม่กล้าวิพากษ์ ม.ร.ว.จตุมงคลว่าใช้ระบบพรรคพวก ในเมื่อการแต่งตั้งนายอมเรศ ศิลาอ่อน และนายมนตรี เจนวิทย์การ ให้ดำรงตำแหน่งสำคัญใน ประส. ทั้งที่ไม่เคยพิสูจน์ให้สาธารณชนเห็นความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารสถาบันการเงินมิได้แตกต่างจากการแต่งตั้งนายมีชัยให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในธนาคารกรุงเทพ

เมื่อรายงานการตรวจสอบฐานะการเงินของธนาคารกรุงเทพ ซึ่งจัดทำโดย Pricewaterhouse Coopers รั่วไหลออกสู่สาธารณชน นายศิริินทร์ นิมมานเหมินท์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ตกเป็นเป้าทางการเมือง ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดสรรสินเชื่อโดยมิชอบ จนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังต้องออกมาปกป้องน้องชายอย่างสุดกำลังความสามารถ การที่รายงานของ Pricewaterhouse Coopers รั่วไหลสร้างความไม่พอใจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยมีพักต้องสงสัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแค้นเคืองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือไม่ ไม่เป็นที่แน่ชัด แต่ความระคายเคืองที่มีต่อนายมีชัยมีอยู่อย่างแน่นอน เพราะในกาลต่อมา

กระทรวงการคลังกดดันให้นายมีชัยลาออกจากตำแหน่งเมื่อปรากฏว่า รายงานของ Pricewaterhouse Coopers รั่วไหลสู่สมาชิกวุฒิสภาที่เป็นปรปักษ์รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยที่นายมีชัยต้องรับผิดชอบ

ความขัดแย้งสำคัญที่สองระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกับผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทย ในขณะที่ผู้ว่าการต้องการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเป็นอิสระโดยนิตินัยอย่างเต็มที่ และต้องการให้การปลดผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก อย่างน้อยที่สุดมิใช่ด้วยเหตุผลทางการเมือง แต่กระทรวงการคลังไม่ยอมสูญเสียอำนาจการควบคุมธนาคารแห่งประเทศไทย โดยไม่เพียงแต่กำหนดบทบาทบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลซึ่งกิจการโดยทั่วไปของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น หากยังกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องสนับสนุนนโยบายรัฐบาล มีหน้าที่กระบวนกรปลดผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยก็ยิ่งถูกกำหนดให้เป็นไปอย่างง่ายดายนมากกว่าที่ผู้นำวังบางขุนพรหมคาดหวังอีกด้วย

ความขัดแย้งสำคัญที่สามเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการรวมบัญชีการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการรวมบัญชีการเงิน 3 บัญชีให้เหลือบัญชีเดียวเพื่อความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการบริหาร โดยไม่มีการโยกย้ายทุนสำรองใดๆ ออกจากบัญชี แต่กระทรวงการคลังฉวยโอกาสนี้ในการโอน ‘ทุนสำรองส่วนเกิน’ ไปชดเชยการขาดทุนของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เนื่องจากไม่ต้องการเก็บภาษีเพื่อชดเชยการขาดทุนของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ อันจะทำลายคะแนนนิยมทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ ความขัดแย้งกรณีนี้ทวีความเข้มข้นเมื่อพระราชวิสุทธิโสภณ (บัว ญาณสัมปันโน) ออกมาทวงถามเงินบริจาคสมทบทุนสำรองระหว่างประเทศ โดยยืนยันเจตนารมณ์ของผู้บริจาคที่ไม่ต้องการให้นำเงินบริจาคไปใช้ในการอื่น นอกเหนือจากการเสริมฐานะของทุนสำรองระหว่างประเทศให้มั่นคง รัฐบาลนายชวน หลีกภัยตกเป็นฝ่ายรับในกรณีนี้ โดยที่ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ปักใจเชื่อว่า การทวงถามของพระราชวิสุทธิโสภณมีผู้อยู่เบื้องหลัง ทั้งนี้ไม่ปรากฏแน่ชัดว่า ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์พุ่งเป้าไปยัง ม.ร.ว.จตุมงคล หรืออดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยตามรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์บางฉบับ

ความขัดแย้งกรณีเหล่านี้สร้างความอึดอัดใจแก่ ม.ร.ว.จตุมงคลโดยมีพักต้องสงสัย ในเมื่อ ‘พลังเต่า’ มีอาจผลัดดันให้มีการปฏิรูประบบการบริหารนโยบายการเงินสมดังใจปรารถนา โดยที่ในขณะเดียวกันมีความระส่ำระสายด้านจิตวิญญาณภายในวังบางขุนพรหม บรรดาผู้คนที่ ม.ร.ว.จตุมงคลนำเข้าไปยึดกุมตำแหน่งสำคัญในธนาคารแห่งประเทศไทยเกือบทั้งหมดกำลังอยู่ในกระบวนการที่จะถูกดำเนินคดี ส่วนพนักงานระดับสูงที่เป็นลูกหม้อดั้งเดิมนั้น

เล่า จำนวนไม่น้อยถูกกล่าวหาจากคณะกรรมการ ศศปร. (หรือ ศปร. 2) ว่ามีความผิดทั้งทางแพ่ง และอาญาในการบริหารนโยบายการเงินจนก่อให้เกิดทั้งวิกฤติการณ์เงินบาทและวิกฤติการณ์สถาบันการเงิน ความระส่ำระสายด้านจิตวิญญาณภายในวังบางขุนพรหมดังกล่าวนี้มีผลต่อภาวะการทำงานของ ม.ร.ว.จตุมงคลอย่างปราศจากข้อกังขา

แม้จะมีผู้ชื่นชมจำนวนไม่น้อย แต่ ม.ร.ว.จตุมงคลก็มีศัตรูปราชัยและผู้เกลียดชังจำนวนมาก ความขัดแย้งระหว่าง ม.ร.ว.จตุมงคลกับปลัดกระทรวงการคลังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป ฐานที่มั่นที่ต่อต้านและบ่อนทำลาย ม.ร.ว.จตุมงคลมิใช่ที่อื่นไกล หากแต่เป็นกระทรวงการคลังถิ่นเก่าของ ม.ร.ว.จตุมงคลนั่นเอง ด้วยเหตุดังนี้ จึงมิใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่มีความพยายามในการเปิด ‘แผลเก่า’ ของ ม.ร.ว.จตุมงคล ทุกครั้งคราที่สัญญาแห่งความขัดแย้งระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับกระทรวงการคลังปรากฏขึ้น ในบรรดา ‘แผลเก่า’ เหล่านี้บาดแผลสำคัญ ได้แก่ ความเสียหายของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เมื่อครั้งที่ ม.ร.ว.จตุมงคลดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ และความเสียหายของโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อจัดซื้อระบบคอมพิวเตอร์ของกรมสรรพากร

ความเสียหายในกรณีทั้งสองนี้เป็น ‘แผลเก่า’ ของ ม.ร.ว.จตุมงคลที่มักจะถูกขยายเพื่อเตือนความทรงจำของสาธารณชนอยู่เนืองๆ แม้กรณีความเสียหายของธนาคารอาคารสงเคราะห์ กระบวนการทางกฎหมายจะสิ้นสุดลง แต่มักจะมีการเตือนความทรงจำของสาธารณชน เพื่อสื่อข่าวสารว่า ม.ร.ว.จตุมงคลมิใช่บุรุษผู้ทรง ‘พรหมจรรย์’ อันบริสุทธิ์ผู้ผ่องส่วนกรณีการจัดซื้อระบบคอมพิวเตอร์ตามโครงการเงินกู้ธนาคารโลกรหัส TH-PE-4774 นั้นแล้ว เมื่อธนาคารโลกอนุมัติเงินให้กู้ในเดือนมกราคม 2534 แม้ ม.ร.ว.จตุมงคลมิได้เกี่ยวข้องโดยตรง แต่กระบวนการจัดซื้อเริ่มต้นในยุคที่ ม.ร.ว.จตุมงคลดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสรรพากรนั่นเอง รายงานเรื่อง “Reforming Tax Systems : The World Bank Record in the 1990s” (WPS 2237, November 1999) ระบุอย่างชัดเจนว่า โครงการเงินกู้ TH-PE-4774 นับเป็นอุทาหรณ์แห่งความล้มเหลวของธนาคารโลกและประเทศไทย ม.ร.ว.จตุมงคลมีอาจปฏิเสธความรับผิดชอบของเงินกู้ระดับพันล้านได้

ด้วยเหตุที่ฐานที่มั่นในการเล่นเกม ม.ร.ว.จตุมงคล อยู่ในกระทรวงการคลังนั่นเอง เมื่อมีความขัดแย้งเกี่ยวกับการรวมบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศถึงจุดแตกหัก บรรดาขุนพลกระทรวงการคลังด้วยการกดปุ่มของรัฐมนตรีเจ้าของกระทรวงพากันดาหน้าออกมาปกป้องนามความ ‘ตระบัดสัตย์’ ของธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใต้การนำของปลัดกระทรวงคู่ปราชัยของ ม.ร.ว.จตุมงคลนั่นเอง หนังสือพิมพ์มากกว่าหนึ่งฉบับรายงานข่าวการประชุมข้าราชการระดับสูงของกระทรวงการคลังเพื่อเตรียมทำ ‘สงคราม’ กับธนาคารแห่งประเทศไทย เนื่องจากรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงเพลิงพล้ำทางการเมืองในกรณีหลวงตามหาบัว

ปลัดกระทรวงการคลังให้บรรณาธิบายในการนำขุนพลออกมาก่อนประณามความ 'ตระบัดสัตย์' ของธนาคารแห่งประเทศไทยว่า เป็นเพราะกระทรวงการคลังไม่มีบริษัทฝรั่งช่วยทำประชาสัมพันธ์ดุจดังธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อเท็จจริงปรากฏว่า แม้ธนาคารแห่งประเทศไทยว่าจ้างบริษัทเอกชนทำการประชาสัมพันธ์ แต่กระทรวงการคลังก็ได้ไม่น้อยหน้า เพราะมีการผันทรัพย์สินแผ่นดินมาใช้จ่ายเป็นงบประชาสัมพันธ์ กระทรวงการคลังพยายาม 'ซื้อ' สื่อมวลชนและนักวิชาการนายหน้าบางคนด้วยการใช้งบประชาสัมพันธ์อุดหนุน อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อลดการวิพากษ์กระทรวงการคลัง โดยที่ในขณะเดียวกันก็ช่วย 'โฆษณา' นโยบายกระทรวงการคลัง เพื่อหล่อหลอมทัศนคติของประชาชน เพื่อมิให้ต่อต้านนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการคลังก้าวรูดไปถึงขั้นเลือกให้ข่าวสารข้อมูลแก่นักข่าวบางคนและหนังสือพิมพ์บางฉบับ เพื่อตอบแทนการเป็น 'เด็กดี' ในสายตากระทรวงการคลัง

การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเริ่มดำเนินคดีกับนายศิริรินทร์ นิมมานเหมินท์ ในฐานะที่จัดสรรเงินเชื่อโดยมิชอบในขณะที่ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทยฯ แม้ ม.ร.ว.จตุมงคลจะอ้างว่าเป็นไปตามกระบวนการปกติ แต่สาธารณชนก็ใจเชื่อว่าเป็นผลพวงอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับกระทรวงการคลัง สื่อมวลชนจำนวนมากรายงานข่าวในทางที่ว่า ม.ร.ว.จตุมงคลหยิบไฟโบ้ขึ้นมามาเล่นท่ามกลางข่าวลือหนาหูว่า จะมีการปลด ม.ร.ว.จตุมงคลออกจากตำแหน่ง เมื่อหยายไฟแล้ว ทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและนายกรัฐมนตรีก็อยู่ในภาวะจำยอมที่จะต้องยืนยันไม่ปลด ม.ร.ว.จตุมงคลออกจากตำแหน่ง หากมีการปลดผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงนี้ ย่อมมีเสียงครหาได้ว่า รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ปลดผู้ว่าการฯ เพราะผู้ว่าการสั่งดำเนินคดีน้องชายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งจะทำให้พรรคประชาธิปัตย์สูญเสียคะแนนนิยมทางการเมือง กลิ่นเหม็นอันเป็นผลจากการที่เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์มีทรัพย์สินอันไม่ปรากฏที่มายังมีทันจางหาย กลิ่นเหม็นระลอกใหม่กำลังตามมา

แม้ว่า ม.ร.ว.จตุมงคลยังมีไฟอีกหลายใบในการทำ 'สงคราม' กับกระทรวงการคลัง โดยกระทำการผ่านน้องชายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่ 'แผลเก่า' ของ ม.ร.ว.จตุมงคล ทั้งที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์และกรมสรรพากรยังปิดไม่สนิท บรรดาลิ่วล้อของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพร้อมที่จะขยาย 'แผลเก่า' เหล่านี้

หนังสือพิมพ์มากกว่าหนึ่งฉบับเสนอรายงานข่าวในทำนองว่า 'สงคราม' ระหว่างกระทรวงการคลังกับธนาคารแห่งประเทศไทยที่ปะทุครั้งนี้เป็นเพียงละครตบตาประชาชน โดยมีเป้าหมายสุดท้ายที่จะให้ประชาชนยอมรับภาวะภาวะภาษีสำหรับการขาดทุนของกองทุนเพื่อการฟื้นฟู แต่การเล่นละครตบตาในลักษณะเช่นนี้เป็นเรื่องเสี่ยงมากเกินไป เพราะกระแสการเมืองอาจพัดพาไปชนิดที่มีอาจควบคุมได้ โดยมีข้อเสียดังกล่าวและชะตากรรมของน้องชายรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงการคลังเป็นเดิมพัน ซึ่งเป็นเรื่องยากที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะยอมให้มีการเล่นละครในลักษณะเช่นนี้

ม.ร.ว.จตุรมงคล เลขาธิการวิเทศวิธี 'ดับเครื่องชน' รัฐบาล อันผิตจาริตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยแต่เก่าก่อน อากาการ 'ดับเครื่องชน' ปรากฏอย่างเด่นชัดในวาระการชี้แจงร่างกฎหมายธนาคารแห่งประเทศไทยและร่างกฎหมายสถาบันการเงินต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2543

ในอดีตกาล ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้วิธีการโน้มน้าวให้กระทรวงการคลังเห็นชอบกับการปรับเปลี่ยนนโยบายและการแก้ไขกฎหมายเยี่ยง 'ผู้ดี' เมื่อผลัดกันต่อไปไม่ได้ ก็ล่าถอยอย่างสง่างาม โดยพยายามไม่ให้ปรากฏเป็นข่าว การ 'ดับเครื่องชน' จึงมีผลในการลด 'ฐานะ' ของธนาคารแห่งประเทศไทยให้เท่าเทียมกับกระทรวงการคลัง

ในอีกด้านหนึ่งกระทรวงการคลังมิได้ปฏิบัติตนอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะที่เป็น 'นาย' ของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยนิตินัย หากแต่มีประพฤติกรรมเยี่ยง 'ไพร่' ด้วยการกวาดต้อนขนพลออกมา 'ด่าทอ' ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในภาวะที่เสมือนหนึ่งมีสงครามเช่นนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังจะทำงานร่วมกันต่อไปได้อย่างไร การประสานการดำเนินนโยบายการเงินกับนโยบายการคลัง อันเป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญของการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคจะเป็นไปได้อย่างไร ประชาชนย่อมได้รับความเสียหายจากประพฤติกรรมเยี่ยงไพร่ของผู้บริหารทั้งนโยบายการเงินและนโยบายการคลัง

เมื่อนายชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากพลเอกชวลิต ยงใจยุทธในปลายปี 2540 สังคมไทยมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าวในทางที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการชูศุภชัย พานิชภักดิ์ - ธารินทร์ นิมมานเหมินท์ เป็นทีมเศรษฐกิจ แต่เมื่อกาลเวลาเนิ่นนานออกไปมากเพียงใด คณะรัฐมนตรีที่มีต่อรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยิ่งตกต่ำมากเพียงนั้น เริ่มต้นด้วยการแย่งชิงบังเหียนการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคระหว่างรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งจบลงด้วยการปราชัยของรองนายกรัฐมนตรี โดยที่ราษฎรเริ่มหูดาสว่างว่า พรรคประชาธิปัตย์หาได้มี 'ดริมทีม' ด้านเศรษฐกิจไม่ มีแต่ 'วีรชนเอกชน' บัดนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งเลิก 'ทะเลาะ' กับรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจเป็นการชั่วคราว หันมา 'ทะเลาะ' กับผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยแทน

ในกรณีการ 'วิวาท' ระหว่างรัฐมนตรีร่วมพรรคประชาธิปัตย์ด้วยกัน นายกรัฐมนตรีนั่งดูการ 'วิวาท' ในเบื้องต้น ต่อเมื่อการ 'วิวาท' ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพรรคและรัฐบาล จึงยื่นมือระงับการ 'วิวาท'

ในกรณีการ 'วิวาท' ระหว่างกระทรวงการคลังกับธนาคารแห่งประเทศไทย นายกรัฐมนตรีนั่งชมการ 'วิวาท' อยู่บนภู รอคอยให้กลไกตลาดระงับข้อพิพาท